

ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนที่มีผลต่อ สัดส่วนภาระหนี้ต่อรายได้ของครัวเรือนไทย

Socio-Economics Factors Affecting Thailand's Household Debt-to-Income Ratio

อทิพันธ์ วรณสุริยะ^{1*}

Atipan Vansuriya

^{1*} สาขาวิชาการเงินและนวัตกรรมทางการเงิน คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี
ราชมงคลกรุงเทพ

Department of Finance and Financial Innovations, Faculty of Business Administration,
Rajamangala University of Technology Krungthep

* Corresponding author's E-mail: atipan.v@mail.rmutk.ac.th

Received: March 5, 2024
Revised: July 31, 2024
Accepted: August 17, 2024
DOI: <http://doi.org/>

บทคัดย่อ

การศึกษาในครั้งนี้เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคมที่มีผลต่อ
สัดส่วนภาระหนี้ต่อรายได้ของครัวเรือนไทย และศึกษาผลกระทบของปัจจัยกำหนด
สัดส่วนภาระหนี้ต่อรายได้ของครัวเรือนที่มีสัดส่วนภาระหนี้ต่อรายได้ของครัวเรือนต่ำ
กว่าและสูงกว่าระดับเฉลี่ยตามลำดับ โดยใช้ข้อมูลจากการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและ
สังคมของครัวเรือน พ.ศ. 2564 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้
สมการถดถอยแบบค่าเฉลี่ยและควอนไทล์เรกเรชัน ณ ระดับ 0.25 และ 0.75 ผล
การศึกษาพบว่า ระดับการศึกษาสูงสุดของหัวหน้าครัวเรือน สถานภาพการทำงานของ
หัวหน้าครัวเรือน จำนวนสมาชิกในครัวเรือน รายจ่ายเฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือน และ
เงินออมเฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือน เป็นปัจจัยที่มีบทบาทสำคัญต่อการกำหนดสัดส่วน

ภาระหนี้ต่อรายได้ของครัวเรือนในทุกระดับ ดังนั้น การให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการเงินเพื่อเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันทางการเงินให้กับครัวเรือน รวมถึงการนำสัดส่วนการผ่อนชำระต่อรายได้มาใช้เป็นเกณฑ์ในการก่อหนี้ใหม่ จะช่วยลดการก่อหนี้เกินตัว และช่วยให้ลูกหนี้มีรายได้หลังชำระหนี้เพียงพอต่อการดำรงชีพ

คำสำคัญ: สัดส่วนภาระหนี้ต่อรายได้, ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม, หนี้ครัวเรือน, การวิเคราะห์สมการถดถอยแบบค่าเฉลี่ย, ควอนไทล์รีเกรสชัน

Abstract

This study aimed to analyse socio-economics factors affecting the debt-to-income ratio of Thai households, and to examine the impact of these factors on households with below-average and above-average debt-to-income ratios, respectively, The data were sourced from the 2021 Household Socio-Economic Survey conducted by the National Statistical Office of Thailand. The data were analyzed with the mean regression equations and quantile regression at the 0.25 and 0.75 levels. The study found that the following factors, i.e. the highest education level of the household head, the employment status of the household head, the number of household members, the average monthly household expenditure, and the average monthly household savings were significant factors in determining the debt-to-income ratio of households at all levels. Therefore, giving importance to financial management is a way to build financial immunity for households. Additionally, using the debt-to-income ratio as a criterion for new debt will help reduce excessive debt and ensure that debtors have sufficient income for living expenses after debt repayment.

Keywords: debt-to-income ratios, socio-economics factors, household debt, mean regression, quantile regression

บทนำ

สถานการณ์หนี้ครัวเรือนไทยยังคงน่าเป็นห่วง จากข้อมูลของธนาคารแห่งประเทศไทย หนี้ครัวเรือนต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (Gross Domestic Product: GDP) มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นและยังอยู่ในระดับสูงอย่างต่อเนื่องจากไตรมาสที่ 1 ปี 2560 ร้อยละ 78.2 เป็นร้อยละ 86.4 ในไตรมาสที่ 2 ปี 2566 โดยเพิ่มขึ้นไปสู่ระดับสูงสุดที่ร้อยละ 90.8 ที่ไตรมาสที่ 1 ปี 2564 และปรับลดลงตามการฟื้นตัวของเศรษฐกิจ แต่ครัวเรือนยังคงสะสมความเปราะบางจากภาระหนี้สูง สอดคล้องกับข้อมูลของสำนักงานสถิติแห่งชาติที่พบว่าการเปลี่ยนแปลงของจำนวนหนี้เฉลี่ยของครัวเรือนก็มีการเปลี่ยนแปลงในทิศทางเดียวกัน จำนวนหนี้เฉลี่ยของครัวเรือนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี 2554 จากจำนวนหนี้เฉลี่ย 134,900 บาทต่อครัวเรือนเป็น 205,679 บาทต่อครัวเรือนในปี 2564 เช่นเดียวกับภาระการชำระหนี้เฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือนที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจาก 3,397 บาทในปี 2554 เป็น 3,602 บาทในปี 2564 จากข้อมูลดังกล่าวจึงเห็นได้ว่าหนี้ครัวเรือนยังมีการเปลี่ยนแปลงอย่างผันผวน แต่มีแนวโน้มของการเพิ่มขึ้นของจำนวนหนี้และจำนวนการผ่อนชำระหนี้ ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อความสามารถในการชำระหนี้ของครัวเรือน หากมีสถานการณ์ที่ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจที่ส่งผลกระทบต่อรายได้จนทำให้ไม่สามารถชำระหนี้ได้ (Theong, Osman & Yap, 2018)

หากพิจารณาสาเหตุของการเป็นหนี้ ปัญหานี้สินอาจเกิดจากปัจจัยทางเศรษฐกิจมหภาค เช่น อัตราเงินเฟ้อ อัตราดอกเบี้ย การจ้างงาน ค่าจ้าง รายได้ที่แท้จริง Real GDP การบริโภครวม การกระจายรายได้ และการออมโดยรวม (Lerskullawat, 2020; Pornthai, Laosuthi & Luksamee-Arunothai, 2024) นอกจากนี้ยังอาจได้รับอิทธิพลจากปัจจัยทางประชากรศาสตร์ เช่น อายุ เพศ รายได้ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส ขนาดครอบครัว ศาสนา และการออมในครัวเรือน (Fang et al.,

2022a; Rahman et al., 2020) คนที่มีระดับการศึกษาสูงกว่ามีแนวโน้มที่จะมีหนี้สินในระดับต่ำกว่า (Rahman et al., 2020; Khammek & Intagoon, 2024) การสำเร็จการศึกษาที่สูงขึ้นสามารถช่วยบรรเทาผลกระทบด้านลบจากการเป็นหนี้ของนักศึกษา (Bahadir & Gicheva, 2022) และ Baker et al. (2019) พบว่า สถานภาพสมรส ขนาดครอบครัว ศาสนา และการออมของครัวเรือนมีอิทธิพลต่อการเป็นหนี้ครัวเรือนมากขึ้นไปอย่างมีนัยสำคัญ

สัดส่วนภาระหนี้ต่อรายได้ หรืออัตราส่วนความสามารถในการก่อหนี้ (Debt Service Ratio: DSR) เป็นอัตราส่วนที่จะบอกให้ทราบถึงระดับหนี้ที่เหมาะสมและไม่เป็นภาระหรือเกินกำลังที่จะสามารถชำระคืนได้ โดยการนำเอารายจ่ายในการชำระหนี้ต่อเดือนหารด้วยรายได้ต่อเดือน เพื่อดูว่าในเดือนหนึ่งบุคคลนั้นมีหนี้ที่ต้องชำระมากน้อยเพียงไร เกินกำลังความสามารถของเขาหรือไม่ ถ้าอัตราส่วนความสามารถในการก่อหนี้มีค่าสูงแล้ว ก็ควรต้องระมัดระวังในการใช้เงินเพราะหากก่อหนี้เพิ่มก็จะทำให้มีภาระการชำระหนี้เพิ่ม (Namput, Jaroenjitrkarn & Wiwathana, 2014) และทำให้เงินที่ใช้จ่ายต่อเดือนน้อยลง ซึ่งจะทำให้คุณภาพชีวิตลดลง อัตราส่วนความสามารถในการก่อหนี้ที่เหมาะสมไม่ควรมากกว่าร้อยละ 40 ของรายได้ต่อเดือน (Wanasuk, et al., 2014; Sanguanwattanak, Sapwarobol & Chancharoenchai, 2024)

ซึ่งมาตรการสำคัญประการหนึ่งที่สามารถช่วยลดและแก้ปัญหาหนี้ครัวเรือนได้ก็คือ การกำหนดระดับ Debt Service Ratio (DSR) หรือสัดส่วนภาระหนี้ต่อรายได้ โดยหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการกำกับดูแลสถาบันการเงินสามารถบังคับใช้หรือขอความร่วมมือสถาบันการเงิน โดยไม่ปล่อยสินเชื่อแก่ผู้กู้เงินที่มีระดับ DSR สูงกว่าระดับที่หน่วยงานกำกับดูแลเห็นว่าเหมาะสม ทั้งนี้เพราะหากปล่อยกู้ให้กับผู้กู้ที่มีระดับ DSR สูงเกิน อาจจะมีปัญหาเรื่องความสามารถในการชำระคืน และส่งผลต่อสถาบันการเงินที่ปล่อยกู้ได้ (Sanguanpan, 2015) โดยหลายประเทศในภูมิภาคเอเชีย เช่น มาเลเซีย ฮองกง สิงคโปร์ ได้นำมาตรการ DSR มาใช้ในการแก้ปัญหาหนี้ครัวเรือน เช่น มาเลเซียนำ DSR มาใช้กับสินเชื่อทุกประเภทที่ปล่อยกู้กับครัวเรือนที่มีความเปราะบาง

สูง หรือฮ่องกงได้นำมาตรการ DSR มาใช้กับสินเชื่อเพื่อที่อยู่อาศัยเพื่อช่วยลดความ
ร้อนแรงของราคาอสังหาริมทรัพย์ (Sangwichitr, Intara & Chicharoen, 2019) สำหรับ
ประเทศไทยนั้นสถาบันการเงินจะประเมินความสามารถชำระหนี้ โดยดูข้อมูล
ประวัติการชำระเงินจากบริษัท ข้อมูลเครดิตแห่งชาติ (เครดิตบูโร) มาประกอบการ
ปล่อยสินเชื่อ

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคมหลายๆ ปัจจัยส่งผล
ต่อการเป็นหนี้ของครัวเรือน หากครัวเรือนมีหนี้สินจำนวนมากย่อมส่งผลกระทบต่อภาระการ
ชำระหนี้เพิ่มขึ้นตามไปด้วย สัดส่วนภาระหนี้ต่อรายได้บอกถึงความสามารถในการ
ชำระหนี้ ซึ่งหากนำมาใช้เป็นเกณฑ์ในการกำหนดการปล่อยสินเชื่อไม่ให้สถาบัน
การเงินปล่อยสินเชื่อแก่ผู้ที่มีระดับ DSR สูงเกินกว่าระดับที่อาจมีผลต่อความสามารถ
ในการชำระหนี้ จะช่วยลดการเกิดหนี้เสียของสถาบันการเงิน และช่วยให้ผู้กู้มีวินัยทาง
การเงินมากขึ้นหากต้องการขอสินเชื่อ การศึกษานี้จึงต้องการศึกษาหาปัจจัยที่มีผลต่อ
สัดส่วนภาระหนี้ต่อรายได้ของครัวเรือนไทยให้ครอบคลุมกับระดับภาระหนี้ในทุก
กลุ่ม โดยแบ่งการศึกษาออกเป็น 3 ระดับ ได้แก่ ระดับสูง ปานกลางหรือระดับเฉลี่ย
และระดับต่ำ ซึ่งที่ผ่านมายังไม่มีการศึกษาเปรียบเทียบระหว่าง 3 กลุ่มนี้ เพื่อนำผล
การศึกษาที่ได้มาเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาหนี้ครัวเรือนไทย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคมที่มีผลต่อสัดส่วนภาระหนี้ต่อ
รายได้ของครัวเรือนไทย
2. เพื่อวิเคราะห์ผลกระทบของปัจจัยกำหนดสัดส่วนภาระหนี้ต่อรายได้ของ
ครัวเรือนที่มีสัดส่วนภาระหนี้ต่อรายได้ของครัวเรือนต่ำกว่าและสูงกว่าระดับเฉลี่ย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงประจักษ์ โดยใช้ข้อมูลจากการสำรวจทางเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน (Household Socio-Economic Survey: SES) ปี พ.ศ. 2564 ซึ่งเป็นข้อมูลในระดับหัวหน้าครัวเรือนเป็นหน่วยในการวิเคราะห์มีจำนวนทั้งหมด 46,840 ครัวเรือน โดยกลุ่มตัวอย่างที่นำมาใช้ในการศึกษาคัดเลือกจากครัวเรือนที่มีรายได้มากกว่าศูนย์และมีภาระหนี้ที่ต้องชำระ และตัดข้อมูลที่เป็นค่าผิดปกติ (outliner) จากการสร้างชาร์ต Boxplot ทำให้เหลือข้อมูลจำนวน 23,326 ครัวเรือน เพื่อวิเคราะห์มิติในเชิงเศรษฐกิจและสังคมโดยรวมที่มีอิทธิพลต่อสัดส่วนภาระหนี้ต่อรายได้ของครัวเรือนไทย

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การคำนวณสมการถดถอย โดยแบ่งวิเคราะห์สัดส่วนภาระหนี้ต่อรายได้ของครัวเรือนออกเป็น 3 ระดับ คือ ครัวเรือนที่มีสัดส่วนภาระหนี้ต่อรายได้ระดับสูง ปานกลางหรือระดับเฉลี่ย และระดับต่ำ โดยคำนวณสมการถดถอยด้วยวิธี Mean Regression เพื่อคำนวณผลกระทบของปัจจัยกำหนดสัดส่วนภาระหนี้ต่อรายได้ของครัวเรือนที่ระดับเฉลี่ย และใช้วิธีควอนไทล์เรจิสชัน (Quantile Regression) เพื่อต้องการวิเคราะห์เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตามคือระดับสัดส่วนภาระหนี้ต่อรายได้ครัวเรือนในระดับสูงและต่ำ ซึ่งจะช่วยเสริมการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ของตัวแปรที่ระดับเฉลี่ยด้วยวิธี Mean Regression ให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น สำหรับการศึกษานี้คำนวณวิธีควอนไทล์เรจิสชันที่ระดับควอนไทล์ที่ 0.25 และ 0.75 เพื่อคำนวณผลกระทบของปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนที่มีต่อสัดส่วนภาระหนี้ต่อรายได้ของครัวเรือนที่มีระดับหนี้ต่ำกว่าและสูงกว่าระดับหนี้เฉลี่ย ตามลำดับ และได้ทดสอบปัญหาตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์กันสูง (Multicollinearity) พบว่าไม่มีตัวแปรอิสระคู่ใดที่มีความสัมพันธ์กัน และได้แก้ไขปัญหาค่าความแปรปรวนของค่าคลาดเคลื่อนไม่คงที่ (Heteroskedasticity) ด้วยวิธี Robust Standard Errors

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษานี้สร้างตัวแบบสมการถดถอยเชิงซ้อนแสดงความสัมพันธ์ระหว่างสัดส่วนภาระหนี้ต่อรายได้ของครัวเรือนและปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน โดยปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนที่นำมาวิเคราะห์มีจำนวน 10 ปัจจัย ได้แก่ เพศของหัวหน้าครัวเรือน อายุของหัวหน้าครัวเรือน สถานภาพการสมรสของหัวหน้าครัวเรือน ระดับการศึกษาสูงสุดของหัวหน้าครัวเรือน จำนวนสมาชิกในครัวเรือน จำนวนผู้พึ่งพิงในครัวเรือน เขตที่ตั้งครัวเรือน สถานภาพการทำงานของหัวหน้าครัวเรือน รายจ่ายเฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือน และเงินออมเฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือน อธิบายความหมายของตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยดังตาราง 1

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนที่มีผลต่อสัดส่วนภาระหนี้ต่อรายได้ของครัวเรือน แสดงเป็นสมการได้ดังนี้

$$DPY = a_0 + a_1SEX + a_2AGE + a_3AGE^2 + a_4STATUS + a_5EDU1 + a_6EDU2 + a_7NHH + a_8NDH + a_9AREA + a_{10}WORK1 + a_{11}WORK2 + a_{12}WORK3 + a_{13}EXPEND + a_{14}SAVING + \epsilon$$

ตาราง 1

ความหมายของตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปร	ความหมาย	รายละเอียดตัวแปร
DPI	สัดส่วนภาระหนี้ต่อ	หน่วยเป็นบาท
	รายได้ของครัวเรือน	หมายถึงสัดส่วนการผ่อนชำระหนี้ต่อ
		รายได้ของครัวเรือน
SEX	เพศของหัวหน้าครัวเรือน	กำหนดให้ 1 = ชาย, 0 = หญิง

ตาราง 1 (ต่อ)

ตัวแปร	ความหมาย	รายละเอียดตัวแปร
AGE	อายุของหัวหน้าครัวเรือน	หน่วยเป็นปี การศึกษาได้ต่ำกว่า อายุของหัวหน้าครัวเรือน (AGE) ที่จะส่งผลต่อการการผ่านชำระหนี้ นั่น ไม่ได้มีความสัมพันธ์ในเชิงเส้นตรง (Linear Relationship) สอดคล้องกับทฤษฎีสถิติฐานวัฏจักรชีวิต ซึ่งหมายความว่า เมื่อหัวหน้าครัวเรือนมีอายุมากขึ้นจำนวนเงินที่ต้องผ่านชำระจะลดลง เช่น โอกาสที่จะเข้าถึงสินเชื่อของสถาบันการเงินจะลดลง และจำนวนหนี้สินที่เหลืออยู่ลดน้อยลง
STATUS	สถานภาพการสมรสของหัวหน้าครัวเรือน	กำหนดให้ 1 = สมรส, 0 = อื่น ๆ ได้แก่ โสด หม้าย หย่า แยกกันอยู่
EDU1	ระดับการศึกษาสูงสุดของหัวหน้าครัวเรือน	กำหนดให้ 1 = จบการศึกษาสูงสุดระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ประถมศึกษาตอนปลาย, 0 = อื่น ๆ
EDU2	ระดับการศึกษาสูงสุดของหัวหน้าครัวเรือน	กำหนดให้ 1 = จบการศึกษาสูงสุดระดับปริญญาตรีขึ้นไป, 0 = อื่น ๆ
NHH	จำนวนสมาชิกในครัวเรือน	หน่วยเป็นคน

ตาราง 1 (ต่อ)

NDH	จำนวนผู้พึงพิงใน ครัวเรือน	หน่วยเป็นคน ประกอบด้วย จำนวนเด็กอายุต่ำกว่า 15 ปี จำนวนผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป และ จำนวนผู้พิการ
AREA	เขตที่ตั้งครัวเรือน	กำหนดให้ 1 = ในเขตเทศบาล, 0 = นอก เขตเทศบาล
WORK1	สถานภาพการทำงานของ หัวหน้าครัวเรือน	กำหนดให้ 1 = นายจ้าง, 0 = อื่น ๆ
WORK2	สถานภาพการทำงานของ หัวหน้าครัวเรือน	กำหนดให้ 1 = ลูกจ้าง ประกอบด้วย พนักงานราชการ พนักงานรัฐวิสาหกิจ และพนักงานบริษัทเอกชน, 0 = อื่น ๆ
WORK3	สถานภาพการทำงานของ หัวหน้าครัวเรือน	กำหนดให้ 1 = ประกอบธุรกิจส่วนตัว และธุรกิจในครัวเรือน, 0 = อื่น ๆ
EXPEND	รายจ่ายเฉลี่ยต่อเดือนของ ครัวเรือน	หน่วยเป็นบาท ประกอบด้วยค่าใช้จ่ายอุปโภคบริโภค และค่าใช้จ่ายที่ไม่เกี่ยวกับการอุปโภค บริโภคของครัวเรือน
SAVING	เงินออมเฉลี่ยต่อเดือนของ ครัวเรือน	หน่วยเป็นบาท เท่ากับรายได้เฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือน ลบด้วยรายจ่ายเฉลี่ยต่อเดือนของ ครัวเรือน

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาถึงปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคมที่มีผลต่อระดับสัดส่วนภาระหนี้ต่อรายได้ของครัวเรือน เปรียบเทียบระหว่างวิธี Mean Regression และ Quantile Regression ผลการคำนวณแสดงในตารางที่ 2 และผลการเปรียบเทียบของแต่ละวิธีสรุปได้ตามตาราง 2

ตาราง 2

ผลการคำนวณปัจจัยที่มีผลต่อสัดส่วนภาระหนี้ต่อรายได้ของครัวเรือนไทย

ตัวแปร	Mean Regression		Quantile Regression (0.25)		Quantile Regression (0.75)	
	Coefficient	Sig.	Coefficient	Sig.	Coefficient	Sig.
SEX	0.011311	0.0200**	0.001773	0.3830	0.008934	0.0560*
AGE	0.002612	0.0060***	-0.000730	0.1030	0.003198	0.0020***
AGE ²	-0.000024	0.0070***	0.000003	0.4180	-0.000027	0.0060***
STATUS	0.013552	0.0120**	0.003520	0.1280	0.013733	0.0100**
EDU1	0.023425	0.0000***	0.006748	0.0060***	0.035343	0.0000***
EDU2	0.070723	0.0000***	0.037825	0.0000***	0.079959	0.0000***
NHH	-0.015792	0.0000***	-0.004191	0.0000***	-0.020892	0.0000***
NDH	-0.001914	0.4400	-0.002152	0.0380**	0.000652	0.7840
AREA	-0.010013	0.0250**	0.002232	0.2230	-0.011535	0.0060***
WORK1	0.047162	0.0010***	0.024833	0.0000***	0.049258	0.0000***
WORK2	-0.049462	0.0000***	-0.010207	0.0020**	-0.046960	0.0000***
WORK3	0.027217	0.0000***	0.006107	0.0370**	0.028069	0.0000***

ตาราง 2 (ต่อ)

ตัวแปร	Mean Regression		Quantile Regression (0.25)		Quantile Regression (0.75)	
	Coefficient	Sig.	Coefficient	Sig.	Coefficient	Sig.
EXPEND	0.000002	0.0000***	0.000002	0.0000***	0.000003	0.0000***
SAVING	-0.000001	0.0000***	-0.000001	0.0000***	-0.000002	0.0000***
CONSTANT	0.157873	0.0000***	0.074677	0.0000***	0.173206	0.0000***
R-squared	0.0305		0.0330		0.0384	

หมายเหตุ: *** แทนระดับความมีนัยสำคัญที่ 0.01, ** แทนระดับความมีนัยสำคัญที่ 0.05,
* แทนระดับความมีนัยสำคัญที่ 0.10

จากตาราง 2 แสดงการวิเคราะห์ห้ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคมที่มีผลต่อสัดส่วนภาระหนี้ต่อรายได้ของครัวเรือนไทย ผลการศึกษาพบว่า หัวหน้าครัวเรือนที่เป็นเพศชายจะมีสัดส่วนภาระหนี้ต่อรายได้ของครัวเรือนมากกว่าหัวหน้าครัวเรือนที่เป็นเพศหญิงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ อายุของหัวหน้าครัวเรือนส่งผลต่อภาระหนี้ต่อรายได้ของครัวเรือนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยความสัมพันธ์ระหว่างอายุและภาระหนี้ต่อรายได้ของครัวเรือนสอดคล้องกับทฤษฎีสมมติฐานวัฏจักรชีวิต หัวหน้าครัวเรือนที่มีสถานภาพสมรสจะมีภาระหนี้ต่อรายได้ของครัวเรือนมากกว่าหัวหน้าครัวเรือนที่มีสถานภาพโสด หม้าย หย่า และแยกกันอยู่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สำหรับระดับการศึกษาสูงสุดของหัวหน้าครัวเรือน แบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ 1) ต่ำกว่าประถมศึกษา 2) ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ประถมศึกษาตอนปลาย และ 3) ระดับปริญญาตรีขึ้นไป โดยใช้กลุ่มที่มีระดับการศึกษาสูงสุดต่ำกว่าประถมศึกษาเป็นกลุ่มอ้างอิง ผลการศึกษาพบว่า หัวหน้าครัวเรือนที่จบการศึกษาสูงสุดระดับมัธยมศึกษาตอน

ปลาย ประถมศึกษาตอนปลาย และระดับปริญญาตรีขึ้นไป จะมีสัดส่วนภาระหนี้ต่อรายได้ของครัวเรือนมากกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับหัวหน้าครัวเรือนที่จบการศึกษาสูงสุดต่ำกว่าประถมศึกษาตอนปลาย สะท้อนถึงหัวหน้าครัวเรือนที่มีระดับการศึกษาที่สูงกว่ามีความสามารถในการเข้าถึงแหล่งเงินกู้ได้มากกว่า จำนวนสมาชิกในครัวเรือนเป็นปัจจัยที่มีนัยสำคัญต่อการกำหนดระดับสัดส่วนภาระหนี้ต่อรายได้ของครัวเรือน โดยครัวเรือนที่มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนมากจะมีสัดส่วนภาระหนี้ต่อรายได้ของครัวเรือนน้อยกว่าครัวเรือนที่มีสมาชิกในครัวเรือนน้อยอย่างมีนัยสำคัญ อาจเนื่องมาจากสมาชิกในครัวเรือนมีความสามารถในการหารายได้จึงไม่เป็นภาระในการสร้างหนี้ สำหรับจำนวนผู้พึ่งพิงในครัวเรือนไม่พบว่ามีส่วนต่อภาระหนี้ต่อรายได้ของครัวเรือนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ครัวเรือนที่ตั้งอยู่ในเขตเทศบาลจะมีสัดส่วนภาระหนี้ต่อรายได้ของครัวเรือนน้อยกว่าครัวเรือนที่ตั้งอยู่นอกเขตเทศบาลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สำหรับสถานภาพการทำงานของหัวหน้าครัวเรือนแบ่งออกเป็น 4 ประเภทคือ นายจ้าง ลูกจ้าง ประกอบธุรกิจส่วนตัวและธุรกิจ ในครัวเรือน และไม่ได้ทำงานซึ่งใช้เป็นกลุ่มอ้างอิง ผลการศึกษาพบว่า หัวหน้าครัวเรือนที่เป็นนายจ้าง ประกอบธุรกิจส่วนตัว และธุรกิจ ในครัวเรือน จะมีสัดส่วนภาระหนี้ต่อรายได้ของครัวเรือนมากกว่าหัวหน้าครัวเรือนที่ไม่ได้ทำงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และหัวหน้าครัวเรือนที่เป็นลูกจ้างจะมีหนี้สินน้อยกว่าหัวหน้าครัวเรือนที่ไม่ได้ทำงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ รายจ่ายเฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือนส่งผลในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญต่อการกำหนดสัดส่วนภาระหนี้ต่อรายได้ของครัวเรือน กล่าวคือ ครัวเรือนที่มีรายจ่ายมากจะมีโอกาสกู้ยืมมากกว่าครัวเรือนที่มีรายจ่ายน้อยและทำให้ภาระในการผ่อนชำระเงินกู้มากตามไปด้วย และเงินออมเฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือนส่งผลในทางลบอย่างมีนัยสำคัญต่อการกำหนดสัดส่วนภาระหนี้ต่อรายได้ของครัวเรือน กล่าวคือ หากครัวเรือนมีเงินออมจะช่วยลดจำนวนการกู้ยืมเมื่อต้องการซื้อสินค้าและบริการให้น้อยลง

สำหรับกรณีวิเคราะห์ผลกระทบของปัจจัยกำหนดสัดส่วนภาระหนี้ต่อรายได้ของครัวเรือนที่มีสัดส่วนภาระหนี้ต่อรายได้ของครัวเรือนต่ำกว่าและสูงกว่าระดับเฉลี่ย

พบว่า เพศของหัวหน้าครัวเรือนให้ผลการศึกษาดังกัน คือหัวหน้าครัวเรือนที่เป็นเพศชายจะมีสัดส่วนภาระหนี้ต่อรายได้ของครัวเรือนมากกว่าหัวหน้าครัวเรือนที่เป็นเพศหญิง ในกลุ่มที่มีสัดส่วนภาระหนี้ต่อรายได้ครัวเรือนสูงกว่าระดับเฉลี่ยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่ไม่มีนัยสำคัญสำหรับครัวเรือนที่มีสัดส่วนภาระหนี้ต่อรายได้ครัวเรือนต่ำกว่าระดับเฉลี่ย อายุของหัวหน้าครัวเรือนส่งผลต่อภาระหนี้ต่อรายได้ของครัวเรือนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในกลุ่มที่มีสัดส่วนภาระหนี้ต่อรายได้ครัวเรือนสูงกว่าระดับเฉลี่ยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่ไม่มีนัยสำคัญสำหรับครัวเรือนที่มีสัดส่วนภาระหนี้ต่อรายได้ครัวเรือนต่ำกว่าระดับเฉลี่ย ครัวเรือนที่มีสถานภาพสมรสจะมีภาระหนี้ต่อรายได้ของครัวเรือนมากกว่าหัวหน้าครัวเรือนที่มีสถานภาพโสด หม้าย หย่า และแยกกันอยู่ ในกลุ่มที่มีสัดส่วนภาระหนี้ต่อรายได้ครัวเรือนสูงกว่าระดับเฉลี่ยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่ไม่มีนัยสำคัญสำหรับครัวเรือนที่มีสัดส่วนภาระหนี้ต่อรายได้ครัวเรือนต่ำกว่าระดับเฉลี่ย สำหรับระดับการศึกษาสูงสุดของหัวหน้าครัวเรือน ครัวเรือนทั้ง 2 กลุ่มให้ผลเหมือนกันคือ หัวหน้าครัวเรือนที่จบการศึกษาสูงสุดระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ประถมศึกษาตอนปลาย และระดับปริญญาตรีขึ้นไป จะมีสัดส่วนภาระหนี้ต่อรายได้ของครัวเรือนมากกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับหัวหน้าครัวเรือนที่จบการศึกษาสูงสุดต่ำกว่าประถมศึกษาตอนปลายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ผลการศึกษาของครัวเรือนทั้ง 2 กลุ่ม ให้ผลสอดคล้องกัน ครัวเรือนที่มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนมากจะมีสัดส่วนภาระหนี้ต่อรายได้ของครัวเรือนน้อยกว่าครัวเรือนที่มีสมาชิกในครัวเรือนน้อยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในกลุ่มที่มีสัดส่วนภาระหนี้ต่อรายได้ครัวเรือนต่ำกว่าระดับเฉลี่ย ครัวเรือนที่มีจำนวนผู้พึ่งพิงในครัวเรือนมากจะมีภาระหนี้ต่อรายได้ของครัวเรือนน้อยกว่าครัวเรือนที่มีจำนวนผู้พึ่งพิงน้อยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่ไม่มีนัยสำคัญสำหรับครัวเรือนที่มีสัดส่วนภาระหนี้ต่อรายได้ครัวเรือนสูงกว่าระดับเฉลี่ย ครัวเรือนที่ตั้งอยู่ในเขตเทศบาลจะมีสัดส่วนภาระหนี้ต่อรายได้ของครัวเรือนน้อยกว่าครัวเรือนที่ตั้งอยู่นอกเขตเทศบาล ในกลุ่มที่มีสัดส่วนภาระหนี้ต่อรายได้ครัวเรือนสูงกว่าระดับเฉลี่ยอย่างมีนัยสำคัญทาง

สถิติ แต่ไม่มีนัยสำคัญสำหรับครัวเรือนที่มีสัดส่วนภาระหนี้ต่อรายได้ครัวเรือนต่ำกว่าระดับเฉลี่ย สำหรับสถานภาพการทำงานของหัวหน้าครัวเรือน ทั้ง 2 กลุ่ม ให้ผลที่สอดคล้องกัน หัวหน้าครัวเรือนที่เป็นนายจ้าง ประกอบธุรกิจส่วนตัว และธุรกิจในครัวเรือน จะมีสัดส่วนภาระหนี้ต่อรายได้ของครัวเรือนมากกว่าหัวหน้าครัวเรือนที่ไม่ได้ทำงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และหัวหน้าครัวเรือนที่เป็นลูกจ้างจะมีหนี้้น้อยกว่าหัวหน้าครัวเรือนที่ไม่ได้ทำงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ด้านรายจ่ายเฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือน ทั้ง 2 กลุ่ม ให้ผลเหมือนกัน ครัวเรือนที่มีรายจ่ายเฉลี่ยต่อเดือนมากจะมีสัดส่วนภาระหนี้ต่อรายได้ของครัวเรือนมากกว่าครัวเรือนที่มีรายจ่ายเฉลี่ยต่อเดือนน้อย และเงินออมเฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือน ให้ผลเหมือนกันทั้ง 2 กลุ่ม กล่าวคือ หากครัวเรือนมีเงินออมเฉลี่ยต่อเดือนมากจะมีสัดส่วนภาระหนี้ต่อรายได้ของครัวเรือนน้อยกว่าครัวเรือนที่มีเงินออมเฉลี่ยต่อเดือนน้อยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

อภิปรายผล

จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาระหนี้ต่อรายได้ของครัวเรือนและปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน พบว่า ระดับการศึกษาสูงสุดของหัวหน้าครัวเรือน จำนวนสมาชิกในครัวเรือน สถานภาพการทำงานของหัวหน้าครัวเรือน รายจ่ายเฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือน และเงินออมเฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือน เป็นปัจจัยที่มีบทบาทสำคัญต่อการกำหนดภาระหนี้ต่อรายได้ของครัวเรือนในทุกระดับนี้ สอดคล้องกับทฤษฎีผู้บริโภคใหม่ (New Consumer Theory) ของ Lancaster (1966) ที่กำหนดให้อรรถประโยชน์ของผู้บริโภคขึ้นกับคุณลักษณะของสินค้า ไม่ใช่ตัวสินค้า และ McFadden and Train (2000) เสนอทฤษฎีการเลือกที่ไม่ต่อเนื่อง และนำคุณลักษณะของผู้บริโภคแต่ละคนมาพิจารณา โดยทฤษฎีผู้บริโภคใหม่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการตัดสินใจในการสร้างหนี้ของหัวหน้าครัวเรือน ที่ต้องตัดสินใจ เพื่อให้ได้รับอรรถประโยชน์สูงสุดภายใต้เงื่อนไขข้อจำกัดรายจ่าย จำนวนงวดที่ผ่อนระยะเวลาการผ่อน ซึ่งการตัดสินใจของแต่ละหัวหน้าครัวเรือนจะแตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับ

กับฐานะทางเศรษฐกิจของครัวเรือน และคุณลักษณะของหัวหน้าครัวเรือน เช่น อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ และสภาวะการทำงาน เป็นต้น เช่นเดียวกับการศึกษาของ (Intarawiset et al., 2022) พบว่า หัวหน้าครัวเรือนที่มีการศึกษาระดับประถม มัธยม และอาชีวจะมีแนวโน้มที่จะเป็นหนี้มากกว่าหัวหน้าครัวเรือนที่ไม่มีการศึกษา และครัวเรือนที่ได้รับการศึกษาในระดับที่สูงขึ้นมีแนวโน้มที่จะไม่มีหนี้สิน (PiovarČi, 2021) สอดคล้องกับ (Baker et al., 2019; Fang et al., 2022; Rahman et al., 2020) พบว่าหนี้ครัวเรือนที่มากเกินไปได้รับอิทธิพลจากขนาดของครอบครัว และ Intarapak and Supapakorn (2020) พบว่าขนาดของครัวเรือนส่งผลในทางบวกต่อการเป็นหนี้ของครัวเรือน สอดคล้องกับ Intarawiset et al., (2022) พบว่า หัวหน้าครัวเรือนที่เป็น นายจ้างและหัวหน้าครัวเรือนที่ประกอบธุรกิจส่วนตัวจะมีหนี้มากกว่าหัวหน้าครัวเรือนที่ไม่ได้ทำงานอย่างมีนัยสำคัญในทุกระดับหนี้ครัวเรือน และหัวหน้าครัวเรือนที่เป็น ลูกจ้างจะมีหนี้น้อยกว่าหัวหน้าครัวเรือนที่ไม่ได้ทำงานอย่างมีนัยสำคัญกับครัวเรือนที่มี หนี้ระดับเฉลี่ยและต่ำกว่า แต่ไม่มีนัยสำคัญกับครัวเรือนที่มีหนี้สูงกว่าระดับเฉลี่ย และ Bungkilo, Samran and Homlaor (2023) พบว่า อาชีพมีความสัมพันธ์ต่อการก่อหนี้ในระบบของครัวเรือนในจังหวัดเชียงราย ไปในทิศทางเดียวกับ สอดคล้องกับ Chaiyanon and Sanguanwongse (2021) พบว่า ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือนมีความสัมพันธ์กับหนี้สินของสมาชิกสหกรณ์เกษตรในเขตภาคเหนือ และ Intarawiset et al. (2022) พบว่าเมื่อครัวเรือนมีรายจ่ายเพิ่มขึ้นมีแนวโน้มที่จะสร้างหนี้เพิ่มขึ้น และ สอดคล้องกับ Baker et al., (2019); Fang et al. (2022); Lerskullawat (2020); Rahman et al., (2020) ที่พบว่า การออมมีอิทธิพลต่อการเป็นหนี้ครัวเรือน

สำหรับเพศ อายุของหัวหน้าครัวเรือน สถานภาพสมรสของหัวหน้าครัวเรือน จำนวนผู้พึ่งพิงในครัวเรือน เขตที่ตั้งครัวเรือน มีระดับความมีนัยสำคัญ และทิศทางการ ส่งผลต่อการกำหนดระดับภาระหนี้ต่อรายได้ของครัวเรือนแตกต่างกันขึ้นอยู่กับระดับ ภาระหนี้ต่อรายได้ของครัวเรือน สอดคล้องกับทฤษฎีสถิตฐานวัฏจักรชีวิต ที่อธิบาย ความสัมพันธ์ของรายจ่ายในการบริโภคที่ขึ้นอยู่กับรายได้ที่คาดว่าจะได้รับตลอดชั่ว

อายุขัย โดยในช่วงอายุน้อยมีประสิทธิภาพการทำงานต่ำจึงมีความสามารถในการหารายได้น้อย จึงต้องกู้เงินมาใช้เพื่อใช้จ่ายในการบริโภคก่อน และนำมาซื้อทรัพย์สินเพื่อสร้างความมั่นคงในชีวิต เมื่ออายุมากขึ้น ความสามารถในการหารายได้มีมากขึ้น ครัวเรือนจะออมมากขึ้นเพื่อนำเงินไปใช้หนี้ตอนต้นชีวิต และเก็บเงินไว้ใช้ในตอนปลายชีวิต จนกระทั่งเข้าสู่ช่วงปลายชีวิตที่ไม่มีรายได้แต่ยังต้องมีการบริโภคอยู่ ครัวเรือนจะเริ่มนำเงินออมที่สะสมไว้ออกมาใช้จ่าย (Vansuriya, 2023) และสอดคล้องกับการศึกษาของ Fang et al. (2022a); Rahman et al. (2020) หนี้ครัวเรือนที่มากเกินไปยังได้รับอิทธิพลจากปัจจัยทางประชากรศาสตร์ เช่น อายุ เพศ รายได้ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส ขนาดครอบครัว ศาสนา และการออมในครัวเรือน ไปในแนวทางเดียวกับ Baker et al. (2019) พบว่า ปัจจัยทางประชากรศาสตร์ สถานภาพสมรส ขนาดครอบครัว ศาสนา มีอิทธิพลต่อการเป็นหนี้ครัวเรือนมากเกินไปอย่างมีนัยสำคัญ สอดคล้องกับ Brewer (2019) พบว่า ครัวเรือนที่มีเด็กอาจมีหนี้เพิ่มขึ้นซึ่งส่งผลกระทบต่อเสถียรภาพทางการเงินของครัวเรือน พฤติกรรมการใช้จ่ายและการฟื้นตัวทางเศรษฐกิจโดยรวม และ Chaitarin and Kharuhayothin (2019) พบว่า จำนวนผู้พึ่งพิงในครัวเรือนส่งผลกระทบต่อปริมาณหนี้สินในระบบของครัวเรือนเกษตรกรในจังหวัดพะเยา และเป็นไปในแนวทางเดียวกับ Nimanussornkul and Nimaanussornkul (2018) พบว่า ที่ระดับสัดส่วนภาระหนี้ต่อรายได้ต่ำ ๆ ถ้าหากครัวเรือนมีจำนวนผู้ที่อยู่ในอุปการะเพิ่มขึ้นจะทำให้สัดส่วนภาระหนี้ต่อรายได้เพิ่มขึ้น สอดคล้องกับการศึกษาของ Kowalski et al. (2023) พบว่า เขตที่อยู่อาศัยส่งผลต่ออัตราส่วนการชำระหนี้ต่อรายได้ของครัวเรือน เช่นเดียวกับ Intarawiset et al. (2022) พบว่า ที่ระดับภาระหนี้ต่ำ ๆ ครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลจะมีหนี้น้อยกว่าครัวเรือนที่อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาล

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการศึกษาพบว่า ระดับการศึกษาสูงสุดของหัวหน้าครัวเรือน จำนวนสมาชิกในครัวเรือน สถานภาพการทำงานของหัวหน้าครัวเรือน รายจ่ายเฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือน และเงินออมเฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือน เป็นปัจจัยที่มีบทบาทสำคัญต่อการกำหนดภาระหนี้ต่อรายได้ของครัวเรือนในทุกระดับหนี้ สะท้อนถึงปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนที่ส่งผลต่อการเป็นหนี้และภาระในการชำระหนี้ของครัวเรือน ซึ่งหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาหนี้ครัวเรือน โดยอาจให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการเงิน ลดรายจ่ายที่ไม่จำเป็น สร้างวินัยในการออม และให้ความรู้ทางการเงินเพื่อเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันทางการเงินให้กับครัวเรือน

อย่างไรก็ตามการเป็นหนี้อาจไม่ใช่เรื่องเลวร้าย หากเป็นการก่อหนี้เพื่อการลงทุนหรือประกอบอาชีพ รวมถึงสร้างความมั่นคงให้กับชีวิต เช่น การซื้อบ้าน แต่หากการเป็นหนี้นั้นบุคคลต้องมีความสามารถในการชำระหนี้ไม่ก่อให้เกิดหนี้เสีย ซึ่งจะส่งผลเสียต่อทั้งตัวเองและสถาบันการเงินรวมถึงเศรษฐกิจโดยรวม ดังนั้นการให้ความสำคัญกับภาระการผ่อนชำระหนี้ต่อรายได้ของครัวเรือนไม่ให้มีสัดส่วนที่สูงเกินไป ด้วยการนำสัดส่วนการผ่อนชำระต่อรายได้มาใช้เป็นเกณฑ์ในการก่อหนี้ใหม่ จะช่วยลดการก่อหนี้เกินตัว และช่วยให้ลูกหนี้มีรายได้หลังชำระหนี้เพียงพอต่อการดำรงชีพ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ในการศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาโดยใช้ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนเพื่อหาความสัมพันธ์กับภาระหนี้ต่อรายได้ของครัวเรือน ยังมีปัจจัยอื่น ๆ เช่น ปัจจัยทางเศรษฐกิจมหภาค ปัจจัยทางด้านนโยบายการเงิน นโยบายการคลัง ที่มีผลต่อการเป็นหนี้ของครัวเรือน ดังนั้น ในการศึกษาครั้งต่อไปอาจพิจารณาปัจจัยต่าง ๆ ที่

กล่าวมาวิเคราะห์เพื่อหาความสัมพันธ์กับการเป็นหนี้ และภาระหนี้ต่อรายได้ของครัวเรือน เพื่อให้ได้ผลการศึกษาที่ครอบคลุมมากขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ได้รับความอนุเคราะห์ข้อมูลจากสำนักงานสถิติแห่งชาติ ผู้วิจัยขอขอบคุณเป็นอย่างสูง

References

- Bahadir, B., & Gicheva, D. (2022). Macroeconomic Implications of Student Debt: A state-level analysis. *Journal of Money, Credit and Banking*, 54(8), 2273-2300.
- Baker, H. K., Kumar, S., Goyal, N., & Gaur, V. (2019). How financial literacy and demographic variables relate to behavioral biases. *Managerial Finance*, 45(1), 124-146.
- Brewer, M. (2020). Household debt and children's risk of food insecurity. *Social Problems*, 67(3), 565-584.
- Bungkilo, D., Samran, W., & Homlaor, T. (2023). Determinant of household loan's formal debt in Chiang Rai province. *The Journal of Accounting Review*, 8(2), 21-41. [in Thai]
- Chaitarin, W., & Kharuhayothin, T. (2019). Debt of farm households in Phayao province. *Journal of Community Development and Life Quality*, 7(3), 283-294. [in Thai]
- Chaiyanon, P., & Sanguanwongse, V. (2021). Debt analysis and related factor to debt agriculture of cooperative member in the northern of Thailand. *Lampang Rajabhat University Journal*, 10(1), 63-75. [in Thai]

- Fang, J., Hao, W., & Reyers, M. (2022). Financial advice, financial literacy, and social interaction: What matters to retirement saving decisions? *Applied Economics*, 54(50), 5827-5850.
- Intarapak, S., & Supapakorn, T. (2020). Application of logistic regression analysis to household debt of Bangkok and metropolitan area of Thailand. *WSEAS Transactions on Business and Economics*, 17, 676-681. [in Thai]
- Intarawiset, N., Nilbai, T., Thongphat, T., & Antarasena, A. (2022). The effect of household socio-economic factors on household debt in Thailand. *Journal of Management Sciences*, 9(1), 115-138. [in Thai]
- Khammek, S., & Intagoon, K. (2024). Factors effecting elderly capacity in saving of the working-aged population in mueang district, Phitsanulok province. *Journal of Spatial Development and Policy*, 2(3), 49-60. [in Thai]
- Kowalski, R., Strzelecka, A., Wałęga, A., & Wałęga, G. (2023). Do children matter to the household debt burden?. *Journal of Family and Economic Issues*, 44(4), 1007-1022.
- Lancaster, K. J. (1966). A new approach to consumer theory. *Journal of Political Economy*, 74(2), 132-157.
- Lerskullawat, A. (2020). Factors affecting household debt in Thailand. *International Journal of Economic Policy in Emerging Economies*, 13(4), 327-336. [in Thai]
- McFadden, D., & Train, K. (2000). Mixed MNL models for discrete response. *Journal of Applied Econometrics*, 15(5), 447-470.
- Namput, S., Jaroenjitrkarn, A., & Wiwathana, S. (2014). *Strategic personal finance management (6th ed.)*. Bangkok: Se-Ed book center co., ltd. [in Thai]

- Nimanussornkul, C., & Nimaanussornkul, K. (2018). Factor affecting debt service ratio of education officer in primary school and secondary school, Chiang Mai province by using censored quantile regression. *MFU Connexion: Journal of Humanities and Social Sciences*, 7(2), 96-126. [in Thai]
- Piovarčič, V. (2012). The effect of socio-economic and demographic factors on household indebtedness: Evidence from SLOVAKIA. *Economic Review*, 50(2), 181-202.
- Pornthai, P., Laosuthi, T., & Luksamee-Arunothai, M. (2024). Household debt and economic variables of each stages of the business cycle in Thailand. *Journal of Social Science Panyapat*, 6(2), 1-10. [in Thai]
- Rahman, M., Azma, N., Masud, M. A. K., & Ismail, Y. (2020). Determinants of indebtedness: Influence of behavioral and demographic factors. *International Journal of Financial Studies*, 8(1), 1-14.
- Sanguanpan, K. (2015). *Household debt*. Bang of Thailand. [in Thai]
- Sanguanwattanak, P., Sapwarobol, T., & Chancharoenchai, K. (2024). Factors affecting over-indebtedness behavior based on the life-cycle stages of households. *Journal of Social Science Panyapat*, 6(2), 25-36. [in Thai]
- Sangwichitr, K., Intara, P., & Chicharoen, P. (2019). *Fintech with the role of informal household debt management to improve the life quality sustainability*. Prince of Songkla University. [in Thai]
- Theong, M. J., Osman, A. F., & Yap, S. F. (2018). Household indebtedness: How global and domestic macro-economic factors influence credit card debt default in Malaysia. *Institutions and Economies*, 10(3), 37-56.
- Tseng, Y. C., & Hsiao, I. F. (2022). Decomposing the factors household debt: The case of China. *Applied Economics*, 54(23), 2627-2642.

Wanaset, A. (2022). The impact of household debt on stability and Thai economic growth. *Electronic Journal of Open and Distance Innovative Learning*, 12(1), 151-162. [in Thai]

Wanasuk, K., Kosako, C., & Chuavalli, P. (2014). *Household debt and the southern economy*. Bangkok of Thailand. [in Thai]

Vansuriya, A. (2023). Dynamics of income, expenditure, and savings of Thai households during 2011-2019. *Journal of Management Science Review*, 25(1), 29-42. [in Thai]

Author

Atipan Vansuriya

Department of Finance and Financial Innovations, Faculty of Business Administration, Rajamangala University of Technology Krungthep

Tel: 085-5059-965 E-mail: atipan.v@mail.rmutk.ac.th